

Гравантар бр. 270711

јула 1942 год.
МАДИЗБОРНИК ЗАКОНА
ЗА ПРАВНО ПОДРУЧЈЕ БББ. И МЕЂУМУРЈЕ
СВЕСКА 28.

ЗАКОН О ЧЕКУ

(LVIII: 1908.)

и

ЗАКОН

о дејству више силе на права заснована
на меници, трговачкој упутници и чеку

(LXIV : 1912.)

ПРЕВЕО:

Др. НИКОЛА ИГЊАТОВИЋ

судија Касационог Суда

и председник Одбора за испитивање адвокатских приправника
у Новом Саду.

ШТАМПАРИЈА „ДАНИЧИЋ“ Д. Д. НОВИ САД.

1912.

ЗАКОНСКИ ЧЛАНAK LVIII: 1908.
О ЧЕКУ.

I. САСТАВЦИ ЧЕКА.

§. 1.

Чек мора да садржи:

1) у самом слогу исправе, означење тога, да је чек;

2) име одређеног платца¹⁾, то јест оног, који има учинити исплату;

3) налог за асигната, да из рачунске тражбине издатељеве (упућивачеве)²⁾ плати одређену своту новца; овај се налог не може учинити зависним од противуслуге или услова;

4) ознаку места, дана, месеца и године издања;

5) потпис имена или фирме издатеља.

По овом закону не потиче обвеза из такове исправе, која не одговара ма ком од сакставака, одређених у тачкама 1—5. предидућег става, као ни из преноса, наведеног на оваку исправу. То питање: да ли има исправа или

¹⁾ Асигната.

²⁾ Асигнант.

пренос друго дејство, и какво, просудиће се на основу постојећих осталих правних прописа.

§. 2.

Ако се чек има платити у земљи, тада је као одређеног платца¹⁾ слободно означити само таку фирму, која се по садржини својих правила, признатих посебним законом, или по садржини регистра о фирмама, бави банковним пословима.

Ако се чек има платити у иностранству, слободно је означити и таког асигната, на кога се може упутити чек, по праву, које је на сази у месту плаћања.

§. 3.

Чек се може иставити на име, на наредбу или на доносиоца.

Издатељ може и самог себе означити примиоцем (упућеником)²⁾ чековне своте.

Ако се уз асигнаторово име или фирму налазе ове речи: „или доносиоцу“ или изрази сличног смисла, сматра се, да чек гласи на доносиоца. Исто то важи, ако асигнатор није означен на чеку својим именом или фирмом.

¹⁾ Асигната

²⁾ Асигнатор.

§. 4.

Место, означено поред имена или фирме асигнаторе, а ако овако место није означено, тада место издања има се сматрати местом плаћања и местом становља асигнаторим.

Ако се поред имена или фирме асигнаторе налазе више места, местом плаћања и уједно местом становља асигнатора, има се сматрати прво.

§. 5.

Чек се има платити и онда приликом приказа (на виђење), ако је издатељ одредио друго време плаћања или ако на чеку није назначено време плаћања.

II. ПРЕНОС.

§. 6.

Чек, који гласи на наредбу, може се пренети путем преноса; пренос наведен на други чек, као и пренос наведен на препис чека, издатог и плативог у земљи, нема дејства у смислу овог закона.

Преносом се преноси на индосатара своје право, које потиче из чека, нарочито и право на даљи пренос.

Пренос, који гласи на асигната, сматра се признанициом, а пренос асигнатора, у смислу

овог закона нема дејства и не може доћи у обзир ни као пренос, написан на трговачку упутницу.

Другу реченицу другог става §-а 1., ваља применити и на преносе без дејства, споменуте у овом §-у.

III. ПРИЈЕМ.

§. 7.

Изјава о пријему написана на чек нема важности у смислу овог закона и не може се узети у обзир ни као пријем трговачке или обичне упутнице.

Реченицу другу, става другог §-а 1 треба применити и на ову изјаву о пријему.

IV. ИСКУП ЧЕКА.

1. Приказ ради исплате.

§. 8.

Чек, који се има исплатити у земљи, мора се асигнату приказати у месту плаћања:

1) за десет дана рачунајући од издања, ако је чек издан у земљи;

2) за три недеље, рачунајући од издања, ако је чек истављен у другој европској земљи или на Исланду или на ферејским остривима;

3) за месец дана, рачунајући од издања, ако је чек истављен на приморју азијатском или африканском око Средоземног- или Црног Мора, или на оним остривима ових мора, која припадају поменутим копнима;

4) за два месеца, рачунајући од издања, ако је чек истављен у северо - американским Сједињеним Државама, у Канади, у Невфунланду, у Мексику, на Азорским остривима, на острву Мадејри или на Капвердским остривима (Cabo verde);

5) за три месеца, рачунајући од издања, ако је чек издан на другом ком месту.

Дан издања не рачуна се у рок за приказ. Ако последњи дан рока за приказ падне у недељу или који обични празник по Григоријанском календару, рок за приказ истиче првог радног дана после недеље или празника.

У погледу времена за приказ чекова, који су истављени у земљи, а имају се платити у иностранству, меродавно је право, које важи у месту плаћања, а ако ово ништа не наређује у овом погледу, имају се сходно применити правила овог закона.

§. 9.

Приказ ради исплате има се сматрати да је обављен на одговарајућем месту, ако чек буде ради намирења у обрачунском промету

на прописани начин поднесен на таковом месту обрачуна, где је заступљен асигнат.

2. Исплаташа.

§. 10.

Асигнат уз исплату чека може тражити, да му се изда чек. О таком чеку, који не гласи на доносиоца, има се на жељу асигнатову, приликом искупа, издати признаница.

Поседник чека није дужан примити почесне исплате.

§. 11.

Издатељ, као и сваки преносиоц чека, може на предњој страни чека речима: „једино за обрачун“, написаним или наштампаним у накрст преко текста, или изразом сличног смисла, забранити, да се чек плати готовим новцем. У оваком случају чек се може употребити само на обрачун у корист поседника чека према асигнату или таком коме, који са асигнатом стоји у жиро-рачунском одношају, или је члан обрачунског места, које постоји у месту плаћања. Асигнат, у колико није члан обрачунског места, има права, да на самом чеку приликом његова приказа означи ког члана обрачунског места, у цељи, да би се чек на горе описани начин могao употребити за обрачун.

Забрана, споменута у предидућем ставу,

не може се опозвати. Асигнат одговара за штету, која би била причињена остављањем ван пажње те забране.

§. 12.

Ако је чек у обрачунском промету ког обрачунског места (§. 9.) намирен, то се сматра плаћањем, а ако је то ускраћено, сматраће се, да је плаћање ускраћено.

Исто то важи и за чек, нормирају у §-у 11, ако је овакав чек, на тамо описан начин употребљен за обрачун, односно ако се обрачунавање ускрати.

V. ПРАВА И ОБВЕЗЕ УЧЕСНИКА У ЧЕКОВНОМ ПОСЛУ.

§. 13.

Асигнат је дужан, да искупи чек и после истека рока за приказ, ако издатељ има до вољну рачунску тражбину.

За испуњење ове обвеле асигнат је одговоран издатељу.

Рачунском тражбином, у смислу овог закона има се сматрати она новчана свита, до висине које је асигнат, по споразуму постигнутом између њега и издатеља чека или између трећег лица, које поступа у интересу из-

датеља, дужан искупити чекове, које је издатник упутио на њега.

§. 14.

Што је издавач после издања чека изгубио своју пасивну способност или што је умро, то не спречава, да се чек искупи.

Асигнат је дужан ускратити искуп чека, ако има знања о томе, да је издавач пао под стечај. Чим прође дан иза првог обнародовања одлуке о отварању стечаја у домаћим службеним новинама, предпоставља се, да асигнат има знања о стечају.

У колико ће се против поседника чека моћи побијати плаћање учињено на чек, у случају кад издавач падне под стечај: то се има просудити сходном применом оних правних правила, које важе за побијање правних дела презадуженикових

§. 15.

Опозивање чека по издавачу, само је онда важно према асигнату:

1) ако опозив бива после пропуштеног рока за приказ или за тај случај, ако чек не би био приказан ради платежа у року за приказ. У овом задњем случају опозив постаје ваљан само по истеку рока за приказ;

2) ако издавач достави чек непосредно

асигнату с таком наредбом, да износ чека преда асигнатору или преносиоцу на чеку означеном по имени или по фирмама, па се опозив додат пре то што би ова наредба извршена била.

Опозив, који би иначе по тачки 1. предходног зачела био ваљан, у случају, да се изгуби чек, није ваљан за странку, која тражи поништење чека, онда, ако је суд у року за приказ или пре опозива чека, асигнату забранио исплату чека.

§. 16.

Издавач и преносиоц чека одговорни су поседнику чека, да ће чек бити искупљен.

Али ако преносилац дода свом преносу примедбу: „без јемства“, „без обвезе“ или други који израз сличног смисла, не терети га обвеза на основу преноса.

VI. РЕГРЕСНА ТУЖБА РАДИ ИСПЛАТЕ.

§. 17.

Да би се одржала регресна тужба, која се на основу §-а 16. може остварити против издавача и преносиоца, потребно је:

1) да се чек у прописном року прикаже ради исплате;

2) да се ово поднашање и неисплата докаже.

Доказивање бива а) протестом, или б) на чек наведеном изјавом, потписаном по асигнату, а означеном са датумом приказа, или с) уверењем ког обрачунског места (§. 9.), по коме је чек тамо предан у року за приказ, ради намирења у обрачунском промету и намирење ускраћено.

Протест се има изискати најкасније првог дана после истека рока за приказ. Исто то важи у погледу истављања изјаве, поменуте у тачки б) предходног зачела, и уверења, споменутог у тачки с).

§. 18.

Уместо покретања регресне тужбе, поседник чека — у колико нема другог утаначења — може уз повратак чека остварити ону тражбину, коју има против издаватеља или другог свог предходника услед правног одношаја, која служи основицом издању или даљем прометању чека. Ова његова тражбина, у недостатку другачијег споразума, остаје и онда, ако је његова регресна тужба изгубљена због пропуштања или застаревања дела (§. 17.), која су потребна за одржање регресне тужбе. Но у овом случају од његове се тражбине може одбити онај губитак, који је претрпио издаватељ или нападнути предходник зато, што је чек касно приказан или што је приказ про-пуштен.

Ако притежатељ чека против издаватеља нема такову тражбину, која је споменута у предидућем ставу, издаватељ само у толико остаје обвезан, у колико би се обогатио на штету поседника чека.

VIII. ЗАСТАРЕЛОСТ.

§. 19.

Право на регресну тужбу застарева:

- 1) за три месеца, ако се чек имао исплатити у Европи, изузев Исланда и ферерских остррова;
- 2) за шест месеци, ако се чек имао исплатити у Исланду или на ферерским остривима или у земљи изван Европе.

Застарелост почиње против поседника чека после истека првог радног дана иза протеклог рока за приказ; против преносиоца, ако је платио пре него што је против њега покречнута тужба, истеком дана плаћања, а у сваком другом случају истеком дана, када је тужба уручена.

VIII. ИЗГУБЉЕНИ ЧЕК.

§. 20.

Власник изгубљеног чека може тражити његов поништај код суда надлежног по месту плаћања.

Молилац је дужан, да прикаже препис чека или бар да назначи битну садржину његову, и да искаже, да је раније био у поседу чека. Ако суд налази, да су довољни поднесени податци, забраниће исплату асигнату, и издаће оглас, у коме позива поседника чека, да за тридесет дана уз приказ чека пријави свој захтев.

Рок од тридесет дана рачуна се од дана, који долази иза првог уврштења, у предидућем зачелу споменутог огласа у домаће службене новине.

Суд може забранити плаћање и без предходног доказа о ранијем поседу, ако молилац пружи гаранцију, коју суд има слободно утврдiti. У оваком случају суд ће истодобно са забраном плаћања, одредити рок за накнадно доказивање о ранијем поседу чека, а ако гај рок истече без успеха, разрешиће забрану, одређену у корист молиоца.

Искуп чека наспрот забране плаћања, нема важности према молиоцу.

§. 21.

После стављања у течај поступка ради поништења, власник чека, ако сходно §-у 17. докаже, да је чек у одређеном року приказан ради исплате, и да исплата није учињена, може до душе остварити своје право на регресну тужбу против издавања, али тај свој

захтев само у том случају може уперити на плаћање, ако до поништења пружи довољно осигурања. Без давања оваког осигурања, власник чека може само то захтевати, да издавање одговарајућу своту депонује у суд.

Ако се услед издавања огласа нико не пријави као поседник чека, суд ће прогласити чек за ништавним. Али ако поседник у одређеном року прикаже чек, суд ће укинути поступак ради уништења, а молиоца ће, уз разрешење у његову корист одређене забране, против поседника чека упутити на редовни законски пут ради остварења свог права власништва.¹⁾

IX. МЕНИЧНОПРАВНЕ ОДРЕДБЕ.

§. 22.

На чек се сходно имају применити ове одредбе законског члanka XXVII: 1876. о меничном закону:²⁾

1) §. 1—2. који се односе на пословну способност лица, која су потписала меницу;

2) §. 4. који се односи на разлику у појатцима своте;

3) друга реченица §-а 9., која се односи на облик и правно дејство преноса, изузев од-

¹⁾ Види § 298. тргов. закона и §. 77. и 78. меничног закона.

²⁾ Види св. 17. овог Зборника.

редбе, која постоји у погледу трасата и прихватника, надаље §. 10—11. и 13. и 15.;

4) §. 36. о доказивању својства сопствености с тим, да се код чека, који гласи на доносиоца, својство сопствености има сматрати доказним поседом чека;

5) §. 37. о врсти новца, којом ваља платити;

6) §. 47. о обавештају предходника с тим, да се у том случају, ако се не плаћање не докаже протестом, она два дана, за која би поседник чека имао известити свог непосредног предходника, имају рачунати од истека првог радног дана иза протеклог рока за приказ, надаље §-и 46, и 47.;

7) §. 48. о праву искупа с тим, да ће протест заменити изјава асигнатова, написана на чек или уверење обрачунског места (§. 17. овог закона), надаље §. 49. о праву регреса;

8) прво зачело §-а 50. о величини регресног права с тим, да се под роком доспелости, споменутим у тачки 1. овог зачела има разумети дан приказа, надаље треће, четврто и пето зачело §-а 50., као и §. 51. осим одредбе, постојеће у погледу прихватника, исто тако и §. 52.;

9) §. 54. о исправама, које се морају издати регресном дужнику с тим, да се протест замењује изјавом асигнатовом, која је напи-

сана на чек, или потврdom обрачунског места (§. 17. овог закона);

10) §. 55. о праву пребрисавања потписа ва пољини менице;

11) §. 70—73. о дупликатима менице, изузев одредбе, које постоје у погледу прихватника и пријема;

12) §. 74—76. о препису меница, изузев одредаба, које постоје у погледу пријема, и с тим ограничењем, да се ови §-и не примењују на чекове, који су у земљи издати и који се у земљи имају платити;

13) §. 80. о издавању менице;

14) §. 81—82. о лажним и кривотвореним меницима;

15) §. 88—89. о застарелости права на регресну тужбу;

16) §. 91. о правима повериоца, изузев одредбе, која постоји у погледу прихватника и јемца, надаље §. 92—93. о приговорима дужниковим, изузев одредаба, које се односе на пријем;

17) §. 95. о страном законодавству с тим да се одредбе тог §-а имају применити на пословну способност страних особа, које су потписале чек, надаље §. 96—97. о истом предмету, и то §. 96. с тим, да се правна ваљаност чека, који се има платити у земљи, или изјаве написане на такав чек, не могу напасти

на основу страног закона, све ако се место издања или изјаве налази у иностранству, у колико овакав чек или изјава одговара одредбама домаћег закона;

18) §. 98. и §. 99. о протесту са изузетком тачке 4. §-а 99., надаље § 100—101.;

19) §. 102. о месту и времену приказа и осталих радња са изузетком постојећих одредбама у погледу пријема, као и §. 103. с тим, да се под роком доспелости, споменутим у првом зачелу, има разумети дан приказа, и да се одредба другог зачела о истављању преписа менице, не примењује на чекове, који су у земљи истављени и који се у земљи имају платити, а одредбе постојеће у погледу изјашњења о пријему не примењују се ни на остале чекове;

20) §. и 104. и 105. о мањкавим потписима.

X. ИСКУП ЛАЖНОГ ИЛИ КРИВОТВОРЕНОГ ЧЕКА.

§. 23.

За штету, која потиче из искупа лажног или кривотвореног чека, без кривице асигнатове или његова намештеника, наводни издавање или издавање само је онда одговоран, ако њега или његовог намештеника, коме је по-

верено руковање чековима, терети какова кривица у погледу издања лажног чека или кривотворења чека; супротна погодба, која би била повољнија по асигната, нема крепости.

XI. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ.

§. 24.

Чек, који се има платити у земљи и који одговара § у 1. и првом зачелу §-а 2., у том случају, када је издан на обрасцу добивеном у ту сврху од асигната, и ако гласи на виђење или ако на њему није означен рок плаћања, а исто тако и препис таковог, у иностранству издатог чека, кад је снабдевен оригиналним преносом, потпада под гаксу од четири потура, а чек, који је издат у земљи, али се има платити у иностранству, па одговара §-у 1. и зачелу другом §-а 2., као и препис таког чека, издатог било у земљи, било у иностранству, ако је снабдевен оригиналним домаћим преносом, подпада под таксу од десет потура.

Пренос, написан на чековима или преписима чекова, споменутим у предидућем зачелу, као и признаница, написана на овакве чекове, исто тако и изјашњење, споменуто у тачки б) зачела другог §-а 17. и потврда, споменута под тачком с), слободни су од таксе.

Одредбе, садржане у два предходна става, сходно се имају применити и на оне издате-

љеве налоге, издате по ставу првом, који се односе на то, да који жиро-завод одређену своту са рачуна издавајевог пренесе на други рачун или да на рачун издаваје купи или из депозита изда хартије од вредности, или да од тога што пренесе у корист код другог рачуна. Иначе на ове исправе не простиру се одредбе овог закона.

Сваки други чек потпада под исту таксenu обвезу, као упутнице, управљене на новчано давање.

У случају повреде таксene обвезе, која потпада под зачело прво и треће, примениће се казнене одредбе §-а 7. зак. чл. XXVI:1881.

Губе снагу одредбе тачке 2. ставке 59. таксene пристојбинске тарифе, издате на основу §-а 29. зак. чл. XXVI:1881., надаље одредбе §-а 8. зак. чл. VII:1883. које се односе на чекове, као и §-а 9. зак. чл. XXXIV:1889.

§. 25.

Казниће се новчаном глобом од два процента чековне своте, али бар са сто круна онај:

- 1) ко намерно изда чек на супрот зач 1. §-а 2.;
- 2) ко намерно не датира по њему издати чек, или ко дан издања намерно неистинито означи, или ко по њему издати чек намерно

снабде таким неистинитим местом издања, за које је установљен дужи приказни рок;

3) ко преузме, даље даде или исплати по другом, било у земљи било у иностранству издан такав чек, за који зна, да је издан на начин, који се коси са тачком 1. или 2.

§. 26.

Казниће се новчаном глобом до три процената чековне своте, али барем са двестотине круна:

1) ко изда такав чек, који асигнат у смислу §-а 13, приликом приказа ради плаћања, није дужан да искупи, па га и не искупи, ако тек издаваје, у време издања чека оправдано може предпоставити, да ће асигнат приликом приказа ради плаћања, дужан бити чек искупити по §-у 13.;

2) онај издаваје, који премда зна, да чек у смислу §-а 15. неће моћи правоважно опозвати, ипак, у погледу своје рачунске тражбине учини тако расположење, које онемогућава искуп чека.

У случају овог §-а издаваје поседнику чека дужан дати потпуну накнаду штете.

§. 27.

Уз примену постојећих прописа о казни означеног у §-у 221. трговачког закона

(XXXVIII: 1875.) казну, установљену у §-у 25. и 26., одмериће онај окружни суд, на чијем подручју станује или стално борави окривљеник, суд, који је по тамошњим правним прописима надлежан за поступак у оваковим случајевима. Новчана глоба, одмерена на основу §-а 25. не може се претворити у казну лишења слободе.

Казна лишења слободе, што се у случају неутеривости установљава у место новчане глобе, одмерене на основу §-а 27., не може прећи време од два месеца.

§. 28.

Одредбе овог закона не могу се применити на чекове, издате пре ступања на снагу овог закона.

§. 29.

На регресне тужбе, које се могу покренути на основу чека, као и на судско поништење чека, у погледу надлежности и поступка примениће се сходно, правни прописи, који у овом погледу важе за менице.

§. 30.

Министар трговине установиће путем наредбе: шта се има по закону разумети под обрачунским местом.

§. 31.

Ако није у ком државном уговору што друго утврђено, при примени овог закона, под земљом се има разумети подручје земаља мађарске свете круне, а под иноземством: сва остала територија.

§. 32.

Дан ступања на снагу овог закона установиће министарски савет¹⁾. Извршење његово поверава се Министру Трговине, Министру Финансије, и Министру Правде, а у Краљевини Хрватској и Славонији — са гледишта поступника поверава се бану Краљевине Хрватске, Славоније и Далмације.

¹⁾ Ступио на снагу 1. јула 1909. године.

ЗАК. ЧЛ. LXIV: 1912.¹⁾
 О ДЕЈСТВУ ВИШЕ СИЛЕ НА ПРАВА,
 ЗАСНОВАНА НА МЕНИЦИ, ТРГОВАЧ-
 КОЈ УПУТНИЦИ И ЧЕКУ

§. 1.

Ако је подношење менице или подизање протеста у одређеном року, скопчано са неодколоњивим сметњама (случај више силе), ови се рокови продужују.

Поседник менице дужан је, да о случају више силе, без одлагања извести свог непосредно предходног преносиоца, и да на меницу или на наставак менице прибележи овај обавештај, па да га снабде са датумом и својим потписом; иначе примениће се одредбе из §§-а 45, 46. и 47. зак. чл. XXVII: 1876.²⁾

Чим престане виша сила, поседник менице дужан је, да неодложно поднесе меницу на пријем или на исплату, и да изишће протест, ако му има места.

Ако виша сила траје преко тридесет дана, рачунајући од доспелости, регресна тужба може се остварити, а да не буде потребно ни поднашање, ни подизање протеста.

У погледу менице на виђење или на одређено време после виђења, рок од тридесет дана почиње оног дана, када је притежатељ менице известио свог непосредно предходног преносиоца, о случају више силе, све и ако тај дан пада пре истека рока за приказ.

Не могу се сматрати случајевима више силе, они догађаји, који снађују једино особу поседника менице, или особу онога, коме је поседник менице поверио приказ менице или подизање протеста.

§. 2.

Одредбе §-а 1. сходно се имају применити на трговачке упутнице и чекове.

§. 3.

Овај закон ступа на снагу дана, када буде обнародован, и од тог дана примениће се одредбе његове — са изузетком одредбе садржане у другом ставу §-а 1. — па и у том случају, ако је неодколоњива сметња (виша сила), поменута у §-у 1., сметала приказу и подизању протеста пре ступања на снагу овог закона али после 20. септембра 1912. године.

Извршење овог закона поверава се министру трговине и министру правде, а у Хрват-

ској и Славонији бану Хрватске, Славоније и Далмације.³⁾

* * *

[Овај је закон санкционисан 26. дец. 1912. год., а обнародован је 31. дец. 1912. године.]

*

¹⁾ У смислу §-а 41. Меничног Закона (XXVII: 1876.),⁴⁾ да би се одржала регресна тужба због неисплате, која се може остварити против издаватеља и преносилаца, потребно је, да се поднесе меница ради исплате, и да се ово поднашање и неисплата докаже, благовремено подигнутим протестом. Ако се не прикаже меница и не изиште протест, или ако се то учини закашњено, тада се губи регресна тужба ради исплате, без обзира на то, да ли притељатеља менице терети какав пропуштај или не, и да ли тај пропуштај потиче из његове кривице, или из другог ког догађаја, који је ван његова домаћа. Може се рећи, да је овладало то схватање, да се губи право на регресну тужбу и онда, ако је виша сила (vis major) спречила поседника менице у томе, да меницу благовремено прикаже и по-

⁴⁾ Види св. 17. овог Зборника.

дигне протест. — Сличан је случај, када треба домицилирану меницу у смислу §-а 43. Меничног закона на месту домицила приказати и протестовати ради одржања меничне тужбе против акцентанта. Ово строго тумачење меничног закона, који потпуно ван пажње оставља vis major, може да необично оштети притељатеље менице, а у случају рата или већих природних непогода (потоп, земљотрес, зараза) може штетно да утиче на цео јавни кредит.

Рат, који је избио између Бугарске, Грчке, Црне Горе и Србије с једне стране, а Турске с друге стране, надаље мораторији, који су услед тога објављени у поменутим појединим овим државама, доводе у опасност наше привредне кругове, нарочито домаће новчане заводе и друге притељатеље менице, у толико, што би ови изгубили право на тужбу засновану на оним меницама, које би у тим државама требало приказати ради пријема и протестовати. За случај vis major-а сличне одредбе садржи чл. 53. единственог правилника меничног права, који је саставни део интернационалне конвенције, која је у предмету унификације меничног права донесена у Хагу 23. јуна 1912. г. а од стране Угарске потписана. Али пошто је потписивање ове конвенције остало отворено до 31. јуна 1912. г. и тако законодавно решење и оснажење исте може уследити тек после тог рока, услед тога по-

требно је ради санирања гореспоменутог зла, да речене одредбе привремено регулише наше законодавство посебним законом. Овакав закон не само да би отклонио зла, која се појављују услед садањег рата, већ би општим регулисањем менично правног дејства више силе, испунио ону празнину нашег меничног права, која се већ одавно осећа. (Министарско образложение.)

²⁾ Сравни са §-ом 3.

³⁾ §. 3. даје повратну снагу одредбама законског предлога, у тој цели, да отклони оне штетне последице, које би снашле повериоце због тога, што су их ратне прилике спречавале, да прикажу меницу, трговачку упутницу или чек, и да изишту протест. При регулисању повратне снаге пројекат полази из тога, да су у појединим државама балканског полуострва, услед мобилизације и других ратних спремања, већ после 29. септ 1912. биле такове прилике, да је тамо с тешкоћама био скопчан приказ и протестовање менице. Од држава, које воде рат, у суседној Србији је тамошњи мораториј - такођер 30. септембра (по стар. календ. 17. септ.) ступио на снагу. Наравно, пошто притежатељ менице, трговачке упутнице и чека, пре овог закона није био дужан, да неодложно извести свог непосредно првог преносиоца, и да тај обавештај прибележи на меницу (трговачку упутницу и чек), непра-

ведно би било, да претрпи штету због тога, што је пропустио споменути обавештај и прибележење. Ради тога се на оваковог повериоца примењује зачело друго §-а 1.

§. 3. не изузима испод повратне снаге одредбу садржану у зачелу петом §-а 1., по којој се у погледу менице на виђење или менице на одређено време после виђења, рок од тридесет дана, означен у зачелу четвртом §-а 1. има рачунати од дана обавештаја о случају више силе. Истина, да пре ступања на снагу закона, који ће бити донесен на основу овог пројекта, није постојала обвеза у погледу обавештаја, одређеног у ставу другом §-а 1., и из тог разлога по пројекту се и не протеже повратна снага на одредбе из става другог §-а 1.; зато је ипак могуће, да је о случају више силе, притежатељ менице предходног му преносиоца стварно известио још пре ступања на снагу закона. Правично је dakле, да са оваквим обавештајем, сходним зачелу петом §-а 1. отпочне рок од тридесет дана, после ког рока се у смислу зачела четвртог §-а 1. може остварити регресна тужба, а да не буде потребно ни подношење менице ни подизање протеста.

33465